

Home Management during the Ramadan War: A Theory of Women's Jihad of Clarification from the Perspective of the Qur'an and Martyr Khamenei

Zohreh Aliannezhadi

Al-Imam al-Jafar al-Sadiq (a.s.) Specialized Scientific Institute.

Email: Aliannezhadi@iran.ir

MohammadEsmail Salehizadeh

Faculty Member and Assistant Professor, Department of Quranic Sciences and Hadith, Faculty of Quranic Sciences, Shahroud, University of Quranic Sciences and Knowledge, Qom.

Email: salehi@quran.ac.ir

Abstract

On February 28, 2026, with the martyrdom of Ayatollah Khamenei and full-scale US-Israeli military, economic, and media strikes, Iran entered an all-out war coinciding with Ramadan, hence named the "Ramadan War." Early atrocities included bombing a school in Minab, destroying the Karaj bridge on Nature's Day, and targeting hospitals and residential areas. In this crisis, the family became the "first civilizational bastion" and woman its "internal manager," stepping to the frontlines. Using content analysis of four speeches by the martyred leader (2009, 2012, 2020, 2023) and six Shiite commentaries, this research extracted four female managerial roles: emotional management (preserving hope and resilience) based on "Jihadan"; epistemic management (enlightenment amid disinformation) based on "Behi"; practical management (modeling empathy, cooperation, and equality) based on "Jahidhum"; and economic management (frugality and livelihood planning) derived from the "Jari" rule. The "four-dimensional feminine Jihad of clarification" theory demonstrates that the home was the main resistance stronghold and woman its field commander during the Ramadan War.

Keywords: Home management, Jihad of clarification, Women, Ramadan War, Martyr Khamenei

إدارة المنزل خلال حرب رمضان: نظرية جهاد التبیین للمرأة من منظور القرآن والشهید الخامنه ای

زهرة عليان نزاדי

طالبة في المستوى الرابع في فقه التفسير التطبيقی، ومدرسة العلمية التخصصی الإمام الجعفر الصادق (ع) بشاهرود.

Email: Aliannezhadi@iran.ir

محمد إسماعیل صالحی زاده

عضو هيئة التدريس وأستاذ مساعد، قسم علوم القرآن والحديث، كلية علوم القرآن، شاهرود، جامعة علوم القرآن والمعرفة، قم

Email: salehi@quran.ac.ir

الملخص

في التاسع من اسفند ١٤٠٤، مع استشهاد آيت الله خامنئي والهجمات العسكرية والاقتصادية والإعلامية الأمريكية الإسرائيلية، دخلت إيران حرباً شاملة تزامنت مع رمضان، فشمت «حرب رمضان». ارتكبت جرائم بحق المدنيين؛ كقصف مدرسة في ميناب، وتدمير جسر في كرج، واستهداف المستشفيات والمناطق السكنية. في هذه الأزمة، تحولت الأسرة إلى «أولى معاقل المواجهة الحضارية» والمرأة إلى «مديرتها الداخلية» في خط المواجهة. اعتمد هذا البحث على تحليل مضمون أربع محاضرات للقائد الشهيد (٢٠٠٩، ٢٠١٢، ٢٠٢٥، ٢٠٢٣) وستة تفاسير شيعية، فاستخرج الأدوار الأربعة للمرأة: الإداري العاطفي (حفظ الأمل والصمود) المستند إلى «جهاداً»؛ والمعرفي (التنوير في ظل التضليل) المستند إلى «به»؛ والعملية (تقديم نموذج التعاطف والمساواة) المستند إلى «جاهدْهم»؛ والاقتصادي (القناعة وتبدير المعيشة) المستنبط من قاعدة «جري». تثبت نظرية «جهاد التبیین الرباعي الأنثوي» أن البيت كان المعقل الرئيسي للمقاومة والمرأة قائدة الميدانية في حرب رمضان. الكلمات المفتاحية: إدارة المنزل، جهاد التبیین، المرأة، حرب رمضان، الشهيد الخامنه ای.

مدیریت خانه به هنگام جنگ رمضان؛ نظریه جهاد تبیین زنانه از منظر قرآن و شهید خامنه‌ای

زهره علیان نژادی

(نویسنده مسئول) دانش‌آموخته دانشگاه و طلبه سطح ۴، تفسیر تطبیقی، مدرسه علمیه تخصصی امام جعفر صادق علیه السلام شاهرود

ایمیل: Aliannezhadi@iran.ir

محمد اسماعیل صالحی زاده

محمد اسماعیل صالحی زاده، دکترای تخصصی، هیئت علمی و استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم قم، گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم قرآنی شاهرود

ایمیل: salehi@quran.ac.ir

چکیده

نهم اسفند ۱۴۰۴، با شهادت آیت‌الله خامنه‌ای و حملات نظامی، اقتصادی و رسانه‌ای آمریکا و اسرائیل، ایران وارد جنگی تمام‌عیار همزمان با رمضان شد. جنایاتی چون بمباران مدرسه در میناب، تخریب پل کرج در روز طبیعت، و حملات به بیمارستان‌ها و مناطق مسکونی، غیرنظامیان را هدف گرفت. در این بحران، خانواده «نخستین سنگر رویارویی تمدنی» و زن «مدیر داخلی» آن، به خط مقدم مقاومت تبدیل شد. این پژوهش با تحلیل محتوای چهار سخنرانی رهبر شهید (۱۳۸۹، ۱۳۹۱، ۱۳۹۹، ۱۴۰۲) و شش تفسیر شیعه، نقش‌های چهارگانه زنان را استخراج کرد: مدیریت عاطفی (حفظ امید و تاب‌آوری)، مبتنی بر «جهاداً»؛ مدیریت معرفتی (روشنگری در شبهه‌افکنی)، مبتنی بر «به»؛ مدیریت عملی (الگوسازی همدلی و مساوات)، مبتنی بر «جاهِدْهُمْ»؛ و مدیریت اقتصادی (قناعت و تدبیر معیشت)، مستنبط از قاعده جری. نظریه «چهاروجهی جهاد تبیین زنانه» نشان می‌دهد خانه سنگر اصلی مقاومت و زن فرمانده میدانی آن در جنگ رمضان بوده است.

واژگان کلیدی: مدیریت خانه، جهاد تبیین، زن، جنگ رمضان، شهید خامنه‌ای.

۱. مقدمه

نهم اسفند ۱۴۰۴، با شهادت مظلومانه رهبر جمهوری اسلامی ایران، شهید آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای (رضوان الله علیه)، و آغاز حملات گسترده نظامی، اقتصادی و رسانه‌ای آمریکا و اسرائیل، ایران وارد جنگی تمام‌عیار شد که به دلیل همزمانی با ماه مبارک رمضان، «جنگ رمضان» نام گرفت. بمباران برخی شهرها، محاصره دریایی و زمینی، کاهش تجارت جهانی به دلیل اوضاع ملتهب خاورمیانه و تنگه هرمز، قطع اینترنت جهانی در ایران و محدود شدن به اینترنت ملی (اقدامی هوشمندانه از سوی خود ایران برای مقابله با جنگ ترکیبی دشمن)، و مسدودسازی شبکه‌های اجتماعی جهانی که جاسوسی و پمپاژ شبهه‌افکنی، سیاه‌نمایی و وارونه‌سازی حقیقت را عهده‌دار بودند، ابعاد این جنگ را تشکیل می‌داد.

در نخستین روزهای جنگ، جنایات آشکاری علیه غیرنظامیان رخ داد: بمباران مدرسه «شجره طیبه» در میناب و شهادت ۱۶۸ کودک (پوشش داده شده توسط رسانه ملی و تأیید شده در گزارش‌های بین‌المللی)؛ تخریب پل B1 در کرج در روز طبیعت (۱۳ فروردین) که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور وقت آمریکا، در توییتی مسئولیت آن را پذیرفت و منجر به شهادت حداقل ۱۳ نفر و مجروحیت بیش از ۹۰ نفر شد؛ و حملات مکرر به بیمارستان‌ها، مراکز درمانی، آموزشی و مناطق مسکونی که مستندات تصویری و خبری آنها در رسانه‌های داخلی و برخی

رسانه‌های جهانی ثبت شده است. این جنایات، ضرورت بازتعریف نقش خانواده و به ویژه زنان در مدیریت بحران‌های جنگی را دوچندان ساخت.

پژوهش‌های پیشین به جنبه‌های عمومی جهاد تبیین (حسینی، ۱۴۰۱) و نقش اجتماعی زنان (کریمی، ۱۴۰۲) پرداخته‌اند، اما هیچ یک به طور خاص مدیریت خانه در جنگ رمضان با رویکرد چهاروجهی و مبتنی بربیانات رهبر شهید را بررسی نکرده‌اند. از این رو، نوآوری مقاله حاضر، ارائه نظریه «چهاروجهی جهاد تبیین زنانه» و تفکیک نقش اقتصادی به عنوان یک مؤلفه مستقل است. پرسش اصلی پژوهش آن است که از منظر قرآن و امام خامنه‌ای، زنان در مدیریت خانه به هنگام جنگ رمضان چه نقش‌های مشخص و عملیاتی داشته‌اند؟ فرضیه پژوهش، چهار نقش عاطفی، معرفتی، عملی و اقتصادی است.

پژوهش حاضر با روش تحلیل محتوا انجام شده است. جامعه پژوهش، تمام سخنرانی‌های آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در پایگاه Khamenei.ir (بازه ۱۳۶۸-۱۴۰۴) بود. چهار سخنرانی که صریحاً به «جهاد تبیین» یا «فرقان/۵۲» اشاره داشتند (۱۳۸۹، ۱۳۹۱، ۱۳۹۹، ۱۴۰۲) انتخاب گردیدند. متن سخنرانی‌ها در چهار دسته مفهومی (عاطفی، معرفتی، عملی، اقتصادی) دسته‌بندی شدند. یافته‌ها نشان می‌دهد که مدیریت خانه در جنگ رمضان بر چهار رکن قرآنی استوار است که در ادامه تفصیل می‌یابد.

۲. مفهوم‌شناسی

مدیریت خانه به هنگام جنگ رمضان: مجموعه اقدامات آگاهانه، مستمر و برنامه‌ریزی شده زن در خانواده برای حفظ انسجام، امنیت روانی، استحکام باورها، تداوم ارزش‌ها و تأمین معیشت در شرایط بحران ناشی از جنگ رمضان. **جهاد تبیین:** تلاش مبتنی بر حجت و برهان برای روشن‌گری، خنثی‌سازی شبهات و انتقال صحیح ارزش‌ها در برابر تحریف دشمن. علامه طباطبایی در المیزان (ج ۱۵، ص ۳۵۶) می‌نویسد: «مراد از جاهد هم به این است که با قرآن و حجت و برهان با آنان جهاد کن، نه با شمشیر. و این جهاد کبیر، از هر جهاد دیگری بزرگتر است، زیرا فتح قلوب را هدف دارد.»

قاعده جری و تطبیق: اصطلاحی تفسیری به معنای جریان یافتن حکم آیه بر مصادیق مشابه در طول تاریخ. رهبر شهید با تکیه بر این قاعده، آیه فرقان/ ۵۲ را به شرایط خاص جنگ رمضان تطبیق داده است.

۳. مبانی قرآنی و روایی جهاد تبیین

آیه ۵۲ سوره فرقان: «فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا»، ضمیر «ه» به قرآن بازمی‌گردد (آیات ۱ و ۳۰ و ۳۳ سوره فرقان). تنوین «جهاداً» برای تعظیم و «کبیراً» برای تأکید بر برتری نسبت به جهاد نظامی است.

در روایات اهل بیت علیهم‌السلام نیز این تفسیر تأکید شده است. کلینی در الکافی (ج ۸، ص ۳۱۰) با سند معتبر از امام باقر علیه‌السلام نقل می‌کند: «نحن والله المجاهدون

به جهاداً کبیراً». علامه مجلسی (مرآة العقول، ج ۲۵، ص ۲۳۳) این روایت را صحیح ارزیابی کرده است. عیاشی در تفسیر العیاشی (ج ۲، ص ۱۲۲) از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند: «یعنی بالقرآن». قمی در تفسیر القمی (ج ۲، ص ۱۱۵) از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند: «جاهدهم بالقرآن والحجة».

بر اساس قاعده جری و تطبیق، این حکم اختصاص به عصر پیامبر ندارد. در هر دوره‌ای که دشمن با شبهه افکنی و تحریف به جنگ باورها می‌آید، جهاد تبیین بر همه مؤمنان واجب است.

۴. چهار نقش مدیریتی زن در خانه در جنگ رمضان ۱-۴. مدیریت عاطفی (حفظ امید و تاب‌آوری)

رهبر شهید در دیدار با بانوان نخبه (۲۳ مهر ۱۳۹۱) فرمودند: «زنان در خانواده نقش ستون فقرات را دارند. اگر زن در خانه مستحکم باشد، هیچ طوفانی نمی‌تواند خانواده را متلاشی کند. دشمن می‌خواهد با القای یأس و ناامیدی، انگیزه‌ها را از بین ببرد. وظیفه زن این است که در درون خانواده، فضای امید و اعتماد به نفس را زنده نگه دارد.»

در جنگ رمضان، بمباران شهرها، اخبار ناامیدکننده و شهادت عزیزان، خانواده را هدف می‌گرفت. زن با کنترل اضطراب خود، یادآوری وعده‌های الهی (مانند آیه «إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ»)، دعا و روایت داستان‌های شهدا (از جمله سیره حضرت زینب (سلام الله علیها) در کربلا)، از فروپاشی روانی خانواده جلوگیری کرد. تنوین «جهاداً» در آیه نشان‌دهنده عظمت این عمل در سخت‌ترین شرایط

است.

۲-۴. مدیریت معرفتی (روشنگری در فضای شبهه افکنی)

آیت الله العظمی خامنه‌ای در دیدار با بسیجیان (۵ اسفند ۱۳۹۹) فرمودند: «امروز جنگ، جنگ روایت‌هاست. دشمن با تولید شبهه و تحریف واقعیت‌ها، می‌خواهد باورهای نسل جوان را متزلزل کند. زنان می‌توانند در عرصه علمی و فرهنگی، مجاهدان تبیین باشند؛ هم با قلم، هم با سخن، هم با عمل.»

در جنگ رمضان، ایران با قطع اینترنت جهانی، شبکه‌های اجتماعی جاسوسی و شبهه افکن را مسدود ساخت. در این شرایط، زنان با حضور در میادین اصلی شهر و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، مشارکت در موب‌های پاسخگویی به شبهات (برپا شده توسط بسیج و گروه‌های جهادی)، حضور در مساجد برای جلسات روشنگری، و پیگیری اخبار از مبادی معتبر مانند رسانه ملی، اطلاعات صحیح را دریافت و به خانواده منتقل کردند. ضمیر «به» ابزار این جهاد را معرفی می‌کند.

۳-۴. مدیریت عملی (الگوسازی همدلی، معاونت و مساوات)

امام خامنه‌ای در دیدار با اساتید دانشگاه (۲۷ خرداد ۱۴۰۲) فرمودند: «حجاب و عفاف برای زن مسلمان، نه یک مانع، که یک فرصت است... زن مسلمان با سبک زندگی خود، می‌تواند الگوی عملی برای دیگران باشد.»

در جنگ رمضان، آنچه حاکم بود، فرهنگ معاونت، مساوات و همدلی

ایرانی-اسلامی بود. نیروهای جهادی از سراسر کشور برای کمک به مناطق بمباران شده وارد عمل شدند. زن در مدیریت خانه با تقسیم عادلانه وظایف میان اعضای خانواده، مشارکت دادن همه در تصمیم‌گیری‌ها، و هماهنگی با نیروهای جهادی برای دریافت کمک‌های معیشتی، الگوی عینی از مدیریت مبتنی بر همدلی و مساوات ارائه داد. فعل «جَاهِدُهُمْ» بر جهاد فعال و مستمر دلالت دارد.

۴-۴. مدیریت اقتصادی (قناعت و تدبیر معیشت در محاصره)

رهبر شهید در دیدار با فرماندهان سپاه (۱۷ آبان ۱۳۸۹) فرمودند: «اقتصاد مقاومتی یعنی قناعت، مبارزه با اسراف...». با توجه به اینکه ایشان در دیدار بانوان نخبه (۱۳۹۱) بر نقش مدیریتی زن در خانه تأکید کرده‌اند (به تعبیر ایشان، زن «مدیر داخلی خانه» است)، و نیز با توجه به اینکه مدیریت مصرف و قناعت در خانه از مصادیق بارز این نقش مدیریتی است، قاعده جری این وظیفه اقتصادی را بر عهده زنان تطبیق می‌کند.

پیشنهادهای عملی برگرفته از مبانی نظری (برای مدیریت اقتصادی خانه در جنگ رمضان):

در شرایط محاصره اقتصادی، زن با تدوین سبد مصرف اضطراری، بودجه‌بندی هفتگی، آموزش فرزندان در مهارت‌های دوخت و تعمیر، استفاده از روش‌های سنتی نگهداری مواد غذایی (خشک کردن، نمک سود کردن)، و برنامه‌ریزی مصرف بهینه آب و سوخت، از فروپاشی معیشتی خانواده جلوگیری کرد.

۵. خلاصه نظریه چهاروجهی (جدول شواهد قرآنی و روایی)

وجه مدیریتی	مفهوم کلیدی	عنصر قرآنی / روایی	مصادق در جنگ رمضان
عاطفی	تولید امید و تاب‌آوری	«جهاداً» (المیزان، ج ۱۵، ص ۳۵۶)؛ آیه آل عمران / ۲۰۰	کنترل اضطراب خانواده در بمباران (سخنرانی ۱۳۹۱)
معرفتی	روشنگری در شبهه‌افکنی	«به» (تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۱۲۰)؛ آیه نحل / ۱۲۵	حضور در میادین، موبک‌ها، مساجد؛ پیگیری از رسانه ملی (سخنرانی ۱۳۹۹)
عملی	همدلی، معاونت و مساوات	«جاهِدْهُمْ» (تفسیر تسنیم، ج ۱۳، ص ۴۵۸)؛ آیه احزاب / ۲۱	تقسیم عادلانه وظایف، هماهنگی با نیروهای جهادی (سخنرانی ۱۴۰۲)
اقتصادی	قناعت و تدبیر معیشت	قاعده جری از سخنرانی ۱۳۸۹ + نقش مدیریتی زن در خانه (سخنرانی ۱۳۹۱)	بودجه‌بندی، سبد مصرف اضطراری، روش‌های سنتی

محدودیت مدل: این مدل برای خانواده با حداقل امکانات طراحی شده است.

نتیجه‌گیری

از منظر قرآن و امام خامنه‌ای، مدیریت خانه به هنگام جنگ رمضان در چهار نقش مشخص برای زنان تجلی یافت: مدیریت عاطفی (حفظ امید) مبتنی بر «جهاداً»؛ مدیریت معرفتی (روشنگری در شبهه افکنی) مبتنی بر «به»؛ مدیریت عملی (همدلی، معاونت و مساوات) مبتنی بر «جاهِدْهُمْ»؛ و مدیریت اقتصادی (قناعت و تدبیر معیشت) مستنبط از قاعده جری.

این چهار نقش نظریه «چهاروجهی جهاد تبیین زنانه» را شکل می‌دهند که در آن، خانه سنگر اصلی مقاومت و زن فرمانده میدانی آن است. برخلاف پندار رایج، خانواده نه یک واحد منفعل، بلکه «نخستین سنگر رویارویی تمدنی» است و زن نقشی بی‌بدیل در تداوم راهبرد مقاومت ایفا می‌کند.

منابع و مآخذ

*قرآن کریم

۱. جوادى آملی، عبدالله (۱۳۸۹). تفسیر تسنیم. قم: اسراء.
۲. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲ق). المفردات فی غریب القرآن. بیروت: دار القلم.
۳. طباطبائی، سید محمد حسین (۱۳۹۵). تفسیر المیزان (ترجمه محمد باقر موسوی همدانی). قم: دفتر انتشارات اسلامی.
۴. عیاشی، محمد بن مسعود (۱۳۸۰ق). تفسیر العیاشی. تهران: المكتبة الاسلامية.
۵. قمی، علی بن ابراهیم (۱۳۶۷ش). تفسیر القمی. قم: دار الکتب.
۶. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ق). الکافی. تهران: دار الکتب الاسلامية.
۷. مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۴ق). مرآة العقول. تهران: دار الکتب الاسلامية.
۸. مغنیه، محمد جواد (۱۴۲۴ق). الکاشف. تهران: دار الکتب الاسلامیه.
۹. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۱). تفسیر نمونه. تهران: دارالکتب الاسلامیه.
مقاله:
۱۰. حسینی، سید رضا (۱۴۰۱). جهاد تبیین از منظر قرآن و حدیث. فصلنامه علوم قرآن و حدیث، ۵۴(۲)، ۸۷-۱۱۰.

۱۱. کریمی، زهرا (۱۴۰۲). نقش زنان در جهاد تبیین با تأکید بر سیره حضرت زینب علیها السلام. پژوهشنامه زن و فرهنگ، ۱۴ (۵۳)، ۱۲۳-۱۴۸.
- پایگاه‌های اینترنتی:
۱۲. خامنه‌ای، سیدعلی (سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۱، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۲). بیانات در دیدار با فرماندهان سپاه، بانوان نخبه، بسیجیان و اساتید دانشگاه. تهران: دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. قابل دسترسی در: www.khamenei.ir.
۱۳. کتابخانه دیجیتال نور. قابل دسترسی در: www.noorlib.ir.
۱۴. پایگاه مجلات تخصصی نورمگز. قابل دسترسی در: www.noormags.ir.

